

בבית המשפט העליון

דנ"פ 10755/02

בפני: כבוד השופט מ' חשין

העותר: מחמד חסיין

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בשם העותר: עו"ד ד"ר חיים משגב
עו"ד תום משגב

עתירה לקיום דיון נוסף בפסק-דינו של בית-המשפט העליון
בע"פ 5870/01 שניתן ע"י כב' השופטים ט' שטרסברג-כהן,
י' אנגלרד וא' א' לוי ביום 2.12.02

החלטה

עתירה לקיום דיון נוסף בפסק דינו של בית המשפט העליון בע"פ 5870/01
מחמד חסיין נ' מדינת ישראל (טרם פורסם).

2. העותר הורשע בבית המשפט המחוזי בירושלים בעבירה של רצח בכוונה
תחילה, ומשהרשיעו כך בדין גזר עליו בית המשפט עונש מאסר עולם.

3. עיקרי הדברים היו אלה, שהעותר דקר את אחותו (המנוחה) 5 דקירות עמוקות
בכוונה תחילה לגרום למותה ולרוצחה נפש. העותר כיוון את פגיעותיו - שנעשו בסכין
קומנדו משוננת בעלת להב באורך של 14 ס"מ - לאזורים רגישים בגופה של המנוחה:
דקירה אחת בשד הימני - ריאה ימנית; דקירה במותן השמאלית שהגיעה עד לכליה
השמאלית; שתי דקירות בחלק התחתון של הגב; ודקירה בירך הימנית. גם בשעה
שניסתה המנוחה להימלט מפניו, המשיך העותר לדוקרה. המנוחה הובהלה לבית חולים
ברמאללה, אך ניסיונות הרופאים להציל את חייה לא צלחו. מספר שעות לאחר מכן
נפטרה המנוחה כתוצאה מדקירות העותר אשר גרמו לפגיעות חמורות בגופה, לנזק
חמור לריאה ולכליה ולאיבוד דם מסיבי.

4. העותר הודה בביצוע המעשים שיוחסו לו, ועיקר הדיון בבית המשפט המחוזי סב את טענותיו כי לא נתקיים היסוד הנפשי לעבירה שבה הואשם, קרא, כי לא היה ככוונתו לרצוח את המנוחה, וכי התרשלות קשה של הרופאים בבית החולים ברמאללה ניתקה את הקשר הסיבתי בין הדקירות לבין מות המנוחה.

5. בית המשפט המחוזי דן בטענות העותר ודחה אותן: אשר ליסוד הנפשי, קבע בית המשפט שיש לדחות את גירסת העותר כי במעשיו התכוון רק לאיים על המנוחה כדי שתפסיק את מריבותיה עם המשפחה. בית המשפט קבע כי התנהגותו של העותר; צורת הסכין ואורכה; מספרן, מיקומן וטיבן של הפגיעות בגוף המנוחה – כל אלה מעידים כי לעותר היתה כוונה ממשית לגרום למותה של המנוחה. אשר לטענת העותר על דבר ניתוק הקשר הסיבתי בין מעשיו לבין מות המנוחה, בית המשפט קבע כי מתקיים קשר סיבתי עובדתי ומשפטי בין התנהגות העותר לבין התוצאה הקטלנית. מותה של המנוחה נגרם בשל אובדן הדם כתוצאה מפצעי הדקירה, והנדרש מכאן הוא שדקירות העותר הן-הן שהיוו את גורם המוות. אשר למחדלי בית החולים, כנטען, לא היה בהם כדי להוות גורם פעיל לתוצאה, שהרי זו היתה נגרמת גם אלמלא הובאה המנוחה לבית החולים.

6. טענת העותר ולפיה חוסר המיומנות של הרופאים שטיפלו במנוחה הביא לניתוק הקשר הסיבתי, תקעה יתד בהוראת סעיף 309(1) סיפה לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (החוק), הוראה שעניינה השלכותיו של טיפול רפואי שגוי על הקשר הסיבתי. וכלשון החוק:

309. בכל אחד מן המקרים המנויים להלן יראו אדם כאילו גרם למותו של אדם אחר, אף אם מעשהו או מחדלו לא היו הגורם התכוף ולא היו הגורם היחיד למותו של האחר:	גרימת מוות - מהי?

(1) הסב נזק גופני המצריך טיפול רפואי או כירורגי והטיפול גרם למותו של הניזוק, ואין נפקא מינה אם הטיפול היה מוטעה ובלבד שנעשה בתום לב ובידיעה ובמיומנות רגילות, שאם לא נעשה כן - לא יראו את מסב הנזק כמי שגרם למותו של הניזוק;

.....

טענת העותר היתה, כי הטיפול שקיבלה המנוחה בבית החולים ברמאללה לא נעשה בתום לב ובידיעה ובמיומנות רגילות, וממילא אין לראות אותו כמי שגרם למותה של המנוחה.

7. בית-המשפט המחוזי דחה את טענת העותר, בקובעו כי אין העותר יכול לחסות בצילו של סעיף 309(1) סיפא לחוק. כדי לעמוד בתנאי ניתוק הקשר הסיבתי, כך קבע בית המשפט, על העותר להצביע על קיומם של שני תנאים מצטברים: האחד, שהטיפול הרפואי היווה את העילה המיידית והיחידה לתוצאת המוות ("והטיפול גרם למותו של הניזוק"); והשני, שהטיפול לקה בפגמים מקצועיים חמורים ובסיסיים. בענייננו, כך קבע בית המשפט, לא נתמלאו תנאים אלה: הדקירות עצמן – הן, והן בלבד – היוו את גורם המוות, והטיפול הרפואי שקיבלה המנוחה, נעשה בתום לב ובידיעה ובמיומנות רגילות.

כך הורשע העותר ברצח אחותו.

8. העותר ערער על הרשעתו, וערעורו נסמך בעיקר על שתי אלו: על הטענה כי לא הוכח שהיה כוונתו להמית את המנוחה, ועל הטענה – והיא עיקר לענייננו – כי הטיפול שניתן למנוחה בבית החולים ברמאללה – טיפול שלטענת העותר נעשה שלא בידיעה ובמיומנות רגילות – עולה כדי "גורם זר מתערב" המנתק את הקשר הסיבתי בין הדקירות לבין המוות, הכל כאמור בסעיף 309(1) לחוק.

9. בית המשפט העליון נדרש לטענות העותר, דחה אותן, ולסוף דחה את הערעור. אשר לטענה הראשונה, בית המשפט העליון קבע כי מעשיו של העותר אינם מותרים מקום לספק בדבר כוונתו לגרום למות המנוחה באמצעות דקירות הסכין. העתירה שלפנינו – עתירה לקיומו של דיון נוסף – אינה עוסקת בקביעתו זו של בית המשפט העליון.

10. אשר לסוגיית הקשר הסיבתי, בית המשפט העליון קבע אף הוא – כמוהו כבית המשפט המחוזי – כי מתקיים קשר סיבתי, עובדתי ומשפטי, בין דקירותיו של העותר לבין המוות; כי הדקירות לבדן הן שגרמו למות המנוחה ואילו הטיפול הרפואי שניתן למנוחה אינו עולה כדי "גורם זר מתערב"; וכי הטיפול הרפואי שניתן למנוחה נעשה בידיעה ובמיומנות רגילות. אשר-על-כן, כך קבע בית המשפט, ענייננו של העותר אינו

נכנס כלל לגדר המקרים המנויים בסעיף 309(1) לחוק והעותר אינו יכול להיבנות מן הסייג הקבוע בסיפה להוראת-חוק זו.

11. ואלה עיקרי פסק-דינו של בית המשפט (מפי השופט אנגלרד, בפסקה 18 לפסק דינו):

18. המערער אינו חולק על כך כי המנוחה מתה מאובדן דם בשל הדקירות. הטיפול הרפואי לא מנע את המוות אך גם לא תרם למותה של המנוחה ואלמלא הובהלה לבית החולים המוות היה מתרחש בבית. משמעות הדבר היא כי מעשיו של המערער – דהיינו דקירת המנוחה בסכין – היוו את הגורם התכוף ואף הגורם היחיד למותה של המנוחה. במצב דברים זה, אין נפקות לסעיף 309 לחוק העונשין. סעיף 309 מחיל את המונח "גרימת מוות" בנסיבות בהן גורם זר מתערב בתהליך הגרימה, או שהתנהגות העברייני אינה הגורם היחיד שגרם למוות. סעיף 309(1) רישא לחוק מאפשר הטלת אחריות במצב בו טיפול רפואי שניתן לקורבן בעקבות פציעתו על-ידי הנאשם גרם למותו. סעיף 309(1) סיפא לחוק מסייג זאת בכך שהטיפול ניתן בתום לב ובידיעה ובמיומנות רגילות. ברוח זו ראה י' לוי וא' לדרמן, עיקרים באחריות פלילית (תל-אביב, תשמ"א) 364-365:

נאשם החפץ להתגונן בטענת ניתוק הקשר הסיבתי בין מעשהו לתוצאה הפטאלית בשל טיפול רפואי לקוי שניתן לקורבן, חייב, לפיכך, לסמוך טענתו על קיום שני תנאים מצטברים: האחד, שהטיפול האמור היווה את העילה המיידית היחידה למוות, והשני, שהטיפול לקה בפגמים מקצועיים חמורים.

במקרה הנדון, כפי שקבע בית המשפט קמא, אף אחד משני התנאים המצטברים האלה לא התקיים: לא הטיפול הרפואי שניתן למנוחה הוא שגרם למותה אלא דקירות הסכין; ובנוסף, המנוחה קיבלה טיפול רפואי מיומן ואין מקום לייחס לצוות הרפואי רשלנות רבתי. למעשה, עניינו של המערער כלל אינו נכנס לגדר המקרים המנויים בסעיף 309(1) לחוק. אדם אשר גרם במישרין למותו של הקורבן אינו יכול להנות מהסייג להרחבת האחריות, אפילו נצטרף למעשיו מחדל רפואי שלא מנע את התוצאה הקטלנית.

אשר לטענה כי הטיפול הרפואי הינו "גורם זר מתערב"; אמר בית המשפט, בין השאר, דברים אלה (בפסקה 24 לפסק הדין):

בצדק סבר בית המשפט המחוזי, כי אין לפנינו מצב אמיתי של "גורם זר מתערב". הנחת היסוד בסוגיה של "גורם זר מתערב" היא שמדובר בשני אירועים המשלימים זה את הפוטנציאל הגרימתי של זה, ואף אחד מהם לבדו, לא היה בו כדי להביא להתרחשות התוצאה. ראה פלר, שס, בעמ' 762. בנוסף "גורם זר מתערב" הוא גורם שגרם במישרין לתוצאה המזיקה. במקרה הנדון, מבחינה עובדתית המוות הוא תוצאה ישירה של מעשי הנאשם.

ובאשר לטיבו של הטיפול הרפואי שקיבלה המנוחה (שם):

... יש לזכור כי בית המשפט המחוזי קבע כי הרופאים שטיפלו במנוחה לא פעלו בחוסר מיומנות ולכן אפילו ראינו בפעולת הרופאים משום "גורם מתערב זר", לא היה בו כדי לנתק את הקשר הסיבתי.

12. העותר אינו מסכים להחלטה באשר לאי תחולתו של סעיף 309(1) לחוק על המקרה דנן, ועותר הוא לקיומו של דיון נוסף בנושא זה. לטענתו, הטיפול הרפואי שקיבלה המנוחה בבית החולים ברמאללה נעשה שלא בידיעה ובמיומנות הרגילים, וכנדרש מכאן יש לראות במעשיו ובמחדליו "גורם מתערב זר", קרא: גורם אשר ניתק את הקשר הסיבתי בין הדקירות לבין המוות.

13. כהוראת סעיף 30(ב) לחוק בתי-המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984, לא יורה שופט על קיומו של דיון נוסף בפסק-דינו של בית-המשפט העליון אלא אם נפסקה באותו פסק-דין הלכה; ולא אך הלכה על דרך הסתם, אלא הלכה העומדת בסתירה להלכה קודמת של בית-המשפט העליון או הלכה שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה ראויה היא כי יקויים בה דיון נוסף.

14. עיינתי בדברים מקרוב, אך לא נמצא לי מהי אותה "הלכה" הראויה כי יקויים דיון נוסף בה. הרשעת העותר מיוסדת על העקרונות הכלליים לקביעת קשר סיבתי, ולא ידעתי מה הלכה מיוחדת נקבעה בסוגיית הקשר הסיבתי ובעניינו של סעיף 309(1) לחוק. אכן, אף העותר עצמו אינו מצביע על הלכה מיוחדת שנקבעה בפסק-הדין ואשר מוצא הוא אותה ראויה כי בית המשפט ידון בה דיון נוסף.

טיעוניו של העותר - טיעוני ערעור הם. אין הם טיעונים לדיון נוסף. טענות העותר מכוונות כנגד מסקנת בית המשפט ולפיה אין עניינו בא בגדר סעיף 309(1)

לחוק ובגדר הסייג הקבוע בסופו. העותר אינו מציג כל אסמכתא של בית המשפט העליון שפסק הדין נושא העתירה סותר אותה, ואילו טענותיו, טענות הן המופנות כנגד קביעותיו של בית המשפט העליון – ובית המשפט המחוזי לפניו - בדבר המיומנות של הטיפול הרפואי שניתן למנוחה; כנגד הקביעה כי דקירותיו של העותר הן שהיו הגורם התכוף והיחיד למות המנוחה; וכנגד הקביעה כי הטיפול הרפואי שקיבלה המנוחה אינו מהווה "גורם זר מתערב".

טענות ממין זה – גם-אם נכונות הן – אין בהן כדי להצדיק קיומו של דיון נוסף בעניינו של העותר. מכל מקום, לא נמצא לי כי בית המשפט סטה מן ההלכות הקיימות לעניינו של סעיף 309(1) לחוק. ראו והשוו למשל: ע"פ 11/58 מנקס ואח' נ' היועץ המשפטי, פ"ד יב(3) 1905, 1912; ע"פ 341/82 בלקר נ' מדינת ישראל, פ"ד מא(1) 1, 50-48.

15. דיון נוסף נצרך ל"הלכה", ובאין הלכה אין דיון נוסף. בית משפט זה פסק לא אחת כי דיון נוסף אינו ערעור נוסף שבו שבים ובוחנים האם הרשעה או זיכוי היו מעוגנים כהלכה בחומר הראיות או האם עקרונות הדין יושמו בצורה נכונה. וכלשונו של הנשיא שמגר בד"נ 6/82 ינאי נ' ראש ההוצאה לפועל, פ"ד לו(3) 99, 101:

הדיון הנוסף אינו ערעור נוסף מבחינת מגמתו העיקרית, כי במרכזו אינה עומדת השאלה, אם בית המשפט נהג כהלכה ... אלא נבחנת ההלכה המשפטית בתור שכזאת (ההדגשה במקור – מ' ח').

ראו עוד והשוו: דנ"פ 3489/93 אור נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(2), 661, 663; דנ"פ 3993/93 אלברט (בן יעיש) בוטקילה נ' מדינת ישראל (לא פורסם); דנ"פ 8790/02 רצ'קובסקי שלמה נ' מדינת ישראל (טרם פורסם).

מעבר לדרוש אוסיף, כי אף לגופו של עניין לא שוכנעתי כי סעיף 309(1) לחוק חל על עניינו של העותר, כאמור בהכרעת הדין של בית המשפט המחוזי ושל בית המשפט העליון.

16. סוף דבר: לא נמצאה לי בפסק דינו של בית המשפט העליון כל הלכה הראויה כי תידון בדיון נוסף, ודין העתירה אפוא להידחות.

היום, ח' באדר א' תשס"ג (10.2.2003).

שׁוֹפֵט